

QVÆSTIO MEDICA¹²³ 585

QVODLIBETARIIS DISPVTTATIONIBVS

MANE DISCVTIENDA

IN SCHOLIS MEDICORVM

Die Iovis 12. Ianuarij.

M. CAROLO LE LONG, Doctore Medico, Præside.

Vtrum Arthritidi præcipue?

I.

PRÆ ceteris corporis partibus, artuum dura conditio: & ratione recessus à sole, seu fonte caloris, & ratione violenti motus, cui perficiendo sunt devoti, & ratione sitis quo apti totius molis serosum onus excipere, vix in ipsam refundere; & ratione sensus exquisiti, quo fit ut ferini humoris arthritidem committentis vel minimus appulsus excruciet ac lancinet. Non tamen arthritis, quemlibet in artus ichoris influxum parentem agnoscit, aliàs σκελετόρριν eo nomine dignanda veniret; & κίβητι κλιώντες multi, ut ῥοδεσφαιζόντες Aeni, pro arthriticis haberentur: necnon ἀσκαρτερήοντες, quorum pedes edematosi οὐγκώσιμα rei cibarie produunt penuriam. Ad hoc ut arthritidis jure titulo potius humoris excursus, hunc prius necesse est è penu fundere viscera, & serpentibus conceptaculis vasa continere, è quibus repente in artus irruat. Arthritidis nihil est aliud quam articulorum dolor inductus à sero acri & mordaci, per venas & arterias illabente. Hic affectus præ atrocitate doloris, ægroto plenus tædij, Medico verò præ genio contumaci, plenus fastidij, variis gaudet nominibus, pro articulorum varietate quos infestat; ita ut si serum ex more cuniculos agendo, pedes affiliat, podagra: si manus ipsismet liquidis gestiat irretire compedibus, chitagra: si in coxendicem impetum faciat, ischias: si in genu influat, gonagra velit nuncupari: qui plures agnoscunt arthritidis differentias, ut antiquum mundi tyrannum dedignantur usum, sic & sapientum minimè merentur assensum. Nec etiam terræ filij qui vocibus pueriliter mancipati, fœturam genialis diei, mentagram, ipsarummet albo reponunt. Novis itaque parcendum titulis, arthritidis ubique grassantis faciendo sermonem. Quamvis hæc aliis non parcat articulis: pedes tamen lubentius adit, quam cætera membra; idque misso discrimine sexus, ætatis, generis, vitæ, conditionis. Mulieres jam jam exagitat, etsi prius ævum à tali vitio decanter immunes, non mutatione naturæ, sed vitæ, pueros etiam abdomini natos quamquam cælibes, aliquoties infectatur: Nec ita μεινέτωχός, ut & monogrammos præ rei familiaris angustia, hereditario jure non adoriatur incautos. Paganos demùm non ita refugit, quin invitâ frugalitate, igneis sæpè pungat aculeis, si potissimum interdum callosâ manû prementes aratrum, vel insalutato somno, arvo naturæ spirantia noctu femina mandent. Solus hygiei verè facit, qui nec indulget veneri, nec gulæ.

II.

SINE vite, vix vita vitalis: vix sinè venere, clamat nepotum otiosa cohors, quorum Dij Penates scortum & dolium. Omisissis verò fontibus rivulos confectatur, qui causas arthritidis aliundè petit; hinc jure sinè fluxu sanguinis, periodicum divitum

martyrium solet perhiberi. Tanti cruciatus causa proxima, continui solutio: quæ nec intemperiei nudæ soboles, ut sylle pscillimus; nec flatûs, ut Naxir Arabum: sed ferrosi humoris in arcto conclusi partes exquilito sensu donatas præ mordacitate vellacant. Sanguis dilectus naturæ filius, quamvis exundet, tantam vim nescit inferre parenti: nec potis melancholia præ crassitie, articulorum intimos subire recessus: Pariter illos vix bilis infestat, de quâ malè suspicionem divellentis ichoris centiès acrimonia movet: quasi pungens calor huic humori solum insideat; cùm ferum à quo indefinenter arthritis mutuatur originem, præ cunctatione tantum sæpe fervorem concipiat, ut bilem vel ipsâ caliditate longo superet intervallo, eoque magis, si moram trahat in partibus, quas exæstantium viscerum contagio fovet: nam addictas non habet sedes è quibus irruat. articulos tentaturum: cùm modò caput obsideat, modò ventriculo innatet, modò hepatis insidetur, cui præ cunctis acceptam refert acrimoniam. Princeps hocce viscus à genuinâ temperie deficiens, iis de se suis humoribus adurentia inurit vestigia, quorum occursu mox flammam concipit conclusa vasculis tota ferosa colluvies. Idque potissimum si fomenta libidinis esculenta, & potulenta calidiora iis accesserint. Vix porro vigent artus, vigente venere: vix friget venus, Bacco præcordiis faces admovente. Absit ut existimes, meris gaudentes undis abtemios, ac cælibes, tutos jam arthritide supremum semper agere diem. Frugalis, ac Vranię tantum Veneri devota proles, parentis vino lustrisque confecti, sæpe pœnas luit, arthritici doloris transmissio femine, cum semine vitę. Eoque citius, si maritus lateri nec patcat suo, dum per venas serpit hic liquidus ignis, novum mox prælium initurus. Quod in turbidas tempestates solet incidere, quales invehit annus cum nascitur, aut inclinât: nam id fumus quod natura spirabilis quę nos ambit. Sciente Cælo, furit ferum, exitumque per avia quęrit. Sic arthriticorum feraces loci, pervij ferilibus austris: & ubi Sol obstitus undique caligine, in dies moritur invisus. Eo nomine si te semel Attica regio, si Carica, si Constantinopolitana tenuerit, ne tententur pedes: mox fugam adorna: Sed recedendo memineris, famam tantę lui in aërem nebulo-sum, non in steriles conferre moros, ut Iusta vel Iudens proficetur antiquitas: quasi fugaces quos hæc arbor edit fructus, efferratos turgescens ferri valeant sedare motus, Mihi crede, satiùs consulens salutis, ne mora tibi sint in morâ, ut quantum in te, des membra sopori.

I I I.

SOMNVS invitâ consanguinitate cum letho, non latus nemini: cunctis spirantibus volupe sic moti, sed præ cæteris arthriticos juvat talis interitus experiri vices, ac durum doloris ævum cum placidâ quiete dividere, utpotè cuius est insidentes pectori fugare curas, vel cum sensibus omnes iretre. Somnus nihil est aliud quam cessatio sentientis facultatis in levamen naturæ desistat instituta. Verùm ut sensus soli competit animanti, sic & sensus affectio, somnus: sine quo Dij nec dedere jucundè vivere, nec diu. Hæc lege qui cacozelum solvunt Mecænatem, somnium narrant, non commodant historiam. Vincitque fidem, Ægas insulam incolas alere, qui Corybantum more excubias agant perpetuas; nisi fors quibus horæ pro annis hemerobij sint: Tunc quippè nihil negocij, ut vigilantissimus Caninius consularum traduxit, sic eos infomnem traducere vitam. Alias indiget quiete, quicquid motu pollet, ac sensu: satque jam fugax animantium vivacitas, remis & velis in exitum properaret, nisi tali anchorâ sisteretur. Cerebrum enim primum sentiendi organum jugi spirituum effluxu, sui demum redditur impotens; nec habet undè citius recreetur quam à somno, quem intrò viam affectans calor hostilium tenebrarum appulsu, solet inducere; & id acceffione benigni vaporis nati volitantibus corpusculis intercludere commeatum, ac nova cudendo, divinæ Palladis ærarij, cujus hirudo vigilia, damna resarcire. Hoc autem beneficæ quietis invento naturæ providentia nihil habet quò

3
surgat altiùs. Somnus porro consentiente genere virtutis ferè cunctis opitulatur, vix cuiquam officit; puerorum incrementa promover, adolescentum sistit effluvia, juvenum impetus sedat, senum duritiem emollit. Somnus vegetos servat, levat fessos, labentes sustinet, jacentes erigit, somnus ingesta coquit edulia, crassos humores incidit, ctudos conficit, mitigat effratos, fluctuantes soluit in sudores, taliumque laticibus exhaustiendis cò magis confert, quò magis conducit roborandis visceribus, *ἡ δὲ φύσις τοῦ σώματος αἰσθάνεται τῆς ἰσχυρῆς καὶ τῆς ἀσθενῆς.* Non solum somnus cibi gerit vices, sed ne quid desit huic otiosæ voluptati, simul & potûs; *ἡ δὲ φύσις τοῦ σώματος αἰσθάνεται τῆς ἰσχυρῆς καὶ τῆς ἀσθενῆς.* Vnde conjicere juvat, somnum papaverum huc & illuc aspergendo rorem, æstuanti hepatis præ cæteris subvenire. Quo sanguificationis principe mitigato, is lacteos succos dehinc appellentes ex voto naturæ mitificat, ita ut vascula non amplius exundent sero mordaci, in artus imbecilliores ingruente tempestate, ruituro.

I V.

I R A T O Medicinæ Deo, is affectu dolorifico defungi cogitat, qualis est arthritis: qui missò somno, cætera tentat præsidia: Vix enim habet affixus lectulo, ut Cauterius Prometheus, unde celerius ac securius levamen percipere possit. Somnus citò recreat arthriticum, fallendo sensum: tutò, viscerum incendium compescendo, *ἡ δὲ φύσις τοῦ σώματος αἰσθάνεται τῆς ἰσχυρῆς καὶ τῆς ἀσθενῆς.* Quibus commodis si accesserit sudores movendi facultas, nonne est litare saluti, litare quieti? Sudoris quippè materia, serum: serum arthritidis. Feliciùs autem hæc præstat præmissis magnis remediis, quia promptius obrepit, & arctiùs complectitur: nam à somno ad vigiliam expedita via, quandiu benigni vaporis est curta supellex, quæ vix lauta, ubi universa corporis compages sero mordaci circumfluit. Sic arthriticum sanaturus, pungentis oneris parte depositâ, ad somnum compone, imò si moram trahat suavis hic vitæ publicanus, decumbentem coge favere furto, premendo oculos, & quicquid sensum movet, removendo, move. Quibus artibus cum nihil proficias, magis ac magis urgente dolore, veram *τὴν ἀντιόχου τέρψιν.* sectaberis, si narcotici cuiusdam efflagites opem. Præter id me latet quò consurgias in vigiliâ contumaci, alias spiritus, fugaces naturæ thesauros brevi absumpturâ: cum divina huicce soporifero præsidio ipsos intractandi sit insita virtus, necnon cogendi, fontes repetere: unde doloris sedatio. Cui nisi sedulo prospicias, ruit omnis Medica molitio: tum quia pars ichore mordaci lacescita, præ cæteris, novis humorum patet incurfibus; tum quia doloris comites assidue vigiliæ, roseæque colluviei proventum faciunt: tum quia ipsamet dejiçunt vires: tum quia roseis vitæ laticibus ingentem inurunt labem, febri continue primariæ mox fomitem paraturam. Nec est cur nomine frigiditatis Narcoticorum religio te ab hoc instituto dimoveat. Id commentum prioris ævi, multis abhinc annis nostra delevit ætas: ita ut fines egrediatur sapientiæ, qui tunc calida soporifera non agnosceit. Sic absit, ut existimemus Hyofciam, vel Solani succum furtim infusum calicibus, incautos frigore conficere: vel opium liberaliùs assumptum ipsamet dote somni studiosos æterno somno tenere sepultos: cum hæc cuncta adurendo fauces, & intensum prodant calorem, & antiquorum in curiam: à quâ nequidem ij defecere, qui lævâ manu volentes sacra volumina, Rachelem jactant cupidam prolis ad refrigerium exoptasse mandragoram, non ad veneris incentivum. Quasi quidquid soporiferum frigore polleat; & si vice versâ inducendo somno devota præsidia, vel nata suis cum cicuta Thrasia, sæpè caloris extremas assequantur oras; ut ex eorum odore gravi necnon amaro sapore licet evincere: non exindè tamen colligere juvat, ne litem inferant malè feriat, habere soporifera quod talia sint ab exuperante calore, sed insitâ virtute quæ fluit ab intimo substantiæ principio.

V.

Q V A N D O igitur te premit arthritis, sævusque dolor articulorum gaudens angustiis, cò magis furit, quò subit altiùs; Cum illo pacifici mediante somno,

nihil te veret, inprimis per amica lunæ silentia; nam longe abest ut tyrannide dolor superseadeat, cum omnia feriantur, quin inò vehementius urget: quod visus tunc temporis ingrātē cadat, quocunque cadat: ac animus, veluti præclusa viâ, dē augendā pornā commentaturus, intūs se revocet, nisi somnus accesserit. Huic itaque accersendo, quasi laborum perflugio, si non ponis operam, perdis: nec est cur nata veluti sub manu, narcotica repudies, quibus Deum hunc otiosum ē Cimmeriis queas evocare, ut opio, quod non tantum instantem dolorem sedat, concitato somno, sed & arceat impendentem, discullo sero: non frangit solum impetus lascivientis humoris arthritidem committentis, sed ipsum exhaurit. Hæc autem opium præstat commoda, citius longè quam *κικλῶσι* Hippocratis, etsi quasi promptissimum levando dolori præsidium jaceret antiquitas: tutius quam circes poculum pro incantamento habitum incautis: felicius quam Nepentes homeri, vel crater Helenæ, quamvis multi ad cælum extollant: incundiùs quam aqua Cydni fluvij, etsi subeuntes illum arthritici, ut olim leptosi jordanem, illibatis membris ex undis emergant: religiosius quam ex te-
studine conflata *θεραμματα*, quorum invexit usum superstitioni devota popularis turba. Certius quam ex Albio lapide ficti, pedes admissuri *δαρπὸς καρκώδης*, quicquid plenum credulitatis Plinij protulerit ævum. Perge si vacat, singularia præsidia suspenso lustrare vestigio: cadent victoriâ, instituta collatione cum opio, vel alio viribus non impari narcotico. Quid conducit arthritidi percurandæ pulvis Iovis? quid Ciriacus? quid antidotus, mysterium nuncupata? quid cognominata diascinci? quid oleum ceræ? quid macis? quid tabaci? quid lapis lazuli? quid succinum? quid crystallus, & alia quamplurima, sinè somno? qui palpebris inicassum gestiet insidiari, eò usque orgasmus materiæ morbificæ ceciderit, ut feliciter continget, si cunctationis impatiens, mox ab universalibus remediis opium propinaturus accesseris: etenim dē narcotico cogitare, nondum expedito corpore, delirare est vigilando: tanta quippè colluvies præ feritate nesciens jugum, in artus influit, donec validâ purgatione educatur. Ad quam tamen, arthritidis ineunte paroxysmo, intempestivum est ut confugas: cum eo loci pluribus titulis sit molesta, aptaque viscerum incendium fovere; non restinguere: effertis humoribus stimulum adhibere, non frænum; ac ipsos jam exagitatatos sinè ordine, conturbare dē novo sinè lege, non deturbare. Sed vice versâ, ex sententiâ quæque cedunt, si feri fervor procastinando remisit: tunc porrò natura vel fugacibus induciis dolorificâ jactatione recteata, & humoris exituri genio consentientes sese accinget parare vias, & cathartici vires longè latèque promovebit, itaut te nihil amplius detineat, quin ad somnum, festivum fessorum portum, narcoticorum subsidio confugas.

Ergò Arthritidi ὑπνωτική.

DOMINI DOCTORES DISPUTAVRI.

M. Dionysius Dodart,
M. Dionysius Puylen. Schol. Prof.
M. Joannes Bapt. de Revelois.

M. Fabianus Ferreus.
M. Emundus Charrier.
M. Raphaël Maurin.

M. Paulus Courtois, rei Herb. Prof.
M. Guillelmus Petit.
M. Rolandus Merlet.

Proponebat Parisiis HENRICVS MAHIEV,
Parisiinus, A. R. S. H. M. DC. LXVIII.